

galvanic battery; the whole mass of buildings was enveloped in terror as in a shroud; I came to flee silently from its odious presence, as from the breath of a pestilence.

Вербалізація концепту СТРАХ в оповіданнях Е. По може відбуватися і без безпосередньої номінації почуття страху, а через опис дій, що виконують персонажі, чи через опис фізіологічної реакції їх організму на якісь жахливі події: *...a low laugh that erected the hairs upon my head* [Poe 1994, с. 380]. Окрім цього, Едгар По використовує повтори, які створюють відчуття динаміки оповідання та підсилюють напруження, що передається безпосередніми вербалізаторами концепту СТРАХ: *Down – steadily down it crept. I took a frenzied pleasure in contrasting its downward with its lateral velocity... Down – certainly, relentlessly down! It vibrated within three inches of my bosom!... Down – still unceasingly – still inevitably down! I gasped and struggled at each vibration. I shrunk convulsively at its every sweep* [Poe 1994, с. 261-262].

Отже, як показав аналіз, концепт FEAR/СТРАХ здебільшого актуалізується в оповіданнях Едгара По через пряму номінацію та епітети. Метафори для вербалізації цього концепту застосовуються не так часто. У той же час вживання протиставлень надає читачеві можливість відчуття різниці між ілюзією, в яку хотілося б вірити, та між жорстокою дійсністю, побачивши яку, різко змінюється палітра почуттів, а надія та радість перетворюються на жах. Порівняння додають мальовничості та образності, а повтори – збільшують інтенсивність відчуття страху, роблять оповідання більш динамічним та створюють атмосферу безпомічності персонажів перед неминучим лихом.

Представлена у статті методологія дослідження вербалізації концепту FEAR/СТРАХ в новелах Едгара Аллана По може надалі використовуватись як для вивчення функціонування та активізації інших концептів концептосфери цього автора, так і для дослідження авторських концептосфер інших письменників.

Література

- Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт : становление антропоцентрической парадигмы в языкознании / С. Г. Воркачев. – 2001. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.kubstu.ru/prb/_lincon/lingvocult.htm.
- Іващенко В. Л. Ментальна структура концепту / В. Л. Іващенко // Мова і культура. – Вип. 6. – Т. II / 1. – К. : Издательский Дом Дм. Бураго, 2003. – С. 100-108.
- Карасик В. И. Зеркальный концепт «ПРОСТОТА» / В.И. Карасик // Вісник ХНУ. – 2006. – № 726. – Вип. 49. – С. 5-14.
- Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.
- Кремзикова С. Ю. Дискурсна варіативність лінгвокультурного концепту “VILAIN” / “ПРОСТОЛЮДИН” в старофранцузький період / С. Ю. Кремзикова // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : зб. наук. пр. – Донецьк : ДонДН, 2006. – Вип. 14. – С. 86-97.
- Кубрякова Е. С. Язык и знание : На пути получения знаний о языке : Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
- Слышкин Г. Г. От текста к символу : лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе [Электронный ресурс] / Г. Г. Слышкин. – 2004. – Режим доступа : www.fulbright.ru/russian/sumschool/2004/slyshkin.doc.
- Пименова М. В. Душа и дух: особенности концептуализации / М. В. Пименова. – Кемерово : ИПК «Графика», 2004. – 386 с.
- Kempson R. M. Semantic Theory / R. M. Kempson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1979. – 216 p.
- Poe E. A. Selected Tales / Edgar Allan Poe. – Croydon : Penguin Books, 1994. – 406 p.

УДК: 811. 111 : 341. 92

ПОГОНЕЦЬ В. В.

(Запорізький національний університет)

НОМІНАЦІЇ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

В даній статті розглядаються номінації та характеристики сучасних військових конфліктів. Розглянуто «еволюцію» війн та набуття ними різноманітних назв, в залежності від їх характеристик. Зазначається, що сучасні війни набувають нового характеру, про що свідчать численні позначення в сучасній англійській мові.

Ключові слова: асиметричний конфлікт, «війни четвертого покоління», гібридна війна, «розумна» війна, техноцентрична війна.

Погонец В. В. Номинации и характеристики современных военных конфликтов в английском языке. В данной статье рассматриваются номинации и характеристики современных военных конфликтов. Рассматривается «эволюция» войн и приобретение ими разнообразных названий, в зависимости от их характеристик. Указывается, что современные войны приобретают новый характер, о чем свидетельствуют многочисленные обозначения в современном английском языке.

Ключевые слова: асимметрический конфликт, «войны четвертого поколения», гибридная война, техноцентрическая война, «умная» война.

Pohonets V. V. Nominations and Characteristics of Modern Military Conflicts in English. This article deals with characteristics of modern military conflicts. The author analyses the “evolution” of wars and their nominations. Modern military conflicts acquire new characteristics, which are proved by the corresponding denotations in modern English.

Contemporary wars are conceded to be “four-generation wars”. They have specific names depending on their characteristics (asymmetric warfare, hybrid warfare, technocentric warfare, cyberwarfare, smart war, clean warfare). The feature of the “fourth-generation warfare” is intensive use of modern information technology and precision weapons. The main characteristics of the “fourth-generation warfare” is the “notion” asymmetry which is why this war is called “asymmetric warfare”. The “hybrid warfare” is a kind of “asymmetric warfare”. The “hybrid warfare” is a blend of hard and soft power: it is military strategy that combines conventional and cyber warfare. Military experts suppose the “information warfare” is one of the components of a “hybrid warfare”. It is aimed at incapacitating computer networks and other sources of information of the enemy. The result of the application of modern technology and “smart” weapons is denoted by the innovation “smart warfare”. The synonyms are digital warfare, wired war. The notion of “technocentric warfare” also refers to the characteristics of the “fourth-generation warfare”. The “technocentric warfare” puts the emphasis not on armour but on information. The nominations and characteristics of modern military conflicts in English reflect their peculiarities at the present stage of humanity’s history and prove to the process of the military vocabulary development.

Key words: asymmetric conflict, fourth-generation warfare, hybrid warfare, smart warfare, technocentric warfare.

Військова лексика англійської мови, маючи в своїй основі ядро – термінологію, розвивається протягом всього часу свого становлення. Нові поняття військової сучасної лексики потребують нових форм відображення. Одним із компонентів процесу еволюції військової підмови є інноваційна діяльність, в результаті якої утворюються нові лексичні та фразеологічні одиниці, які в лінгвістиці називаються «неологізмами».

Актуальність дослідження полягає в тому, що військова лексика та фразеологія складає значну частину інновацій англійської мови, тим самим виникає необхідність комплексного лінгвального та соціолінгвального аналізу цієї сфери. **Теоретичною основою** дослідження слугують лінгвістичні та соціолінгвістичні розвідки сучасних вітчизняних науковців, таких, як В. В. Балабін, Д. В. Василенко, С. М. Єнікеева, Ю. А. Зацний.

Метою даного дослідження є комплексний лінгвальний та соціолінгвальний аналіз інноваційних процесів утворення нових лексичних одиниць військової сфери, з огляду на «еволюцію» сучасних військових конфліктів. Досягнення цієї мети полягає у вирішенні таких завдань: 1) проаналізувати структурно-семантичні особливості, шляхи та способи формування військової лексики та фразеології; 2) розробити соціофункціональну класифікацію та встановити кореляцію між лінгвальними та соціальними явищами.

Людству довелося пройти через дві Світові війни та тисячі локальних, які виникали через різні причини, але з однією єдиною метою, про яку стверджує військовий теоретик Карл фон Клаузевіц: «змусити противника виконати його волю» [Клаузевиц 1934, с. 154]. На сучасному етапі інформаційної революції війни набувають нових, специфічних форм. Ця «еволюція» звичайно знаходить відбиття у мові, відображаючи її відповідними номінаціями.

Сучасні війни позначають загальною назвою «війни четвертого покоління» (*fourth-generation war(fare)*). Поняття «війна четвертого покоління» базується на уявленні про історичний розвиток стратегії і тактики воєнних дій. Так, «війною першого покоління» іменують період використання гладкоствольної зброї і тактики «лінійного ведення бою». «Друге покоління» – це період застосування автоматичної зброї, період тактики «вогню і руху». «Війна третього покоління «в умовах застосування танків і авіації вже була, в основному, війною ідей [Зацний 2007; McFedries 2003].

Особливостями «війн четвертого покоління» є широке використання сучасної інформаційної техніки, тим самим, використання високоточних видів зброї. Крім того, до особливостей «війни четвертого покоління» відносять майже повну «розмитість» таких

категорій, як війна і мир, фронт і тил, військові і цивільні особи [Зацний 2007; McFedries 2003]. Теорія «війни четвертого покоління» заснована на уявленні про те, що перевага політичної волі при правильному і всебічному використанні сили й наявних ресурсів, а також вразливостей противника, здатні забезпечити розгром навіть переважаючого по економічній і військовій міці ворога [Антонов 2014].

На відміну від війн попередніх поколінь, вона не націлена на досягнення перемоги шляхом розгрому збройних сил противника або знищення його воєнно-економічного потенціалу, а збройна перевага не розглядається достатньою й необхідною умовою перемоги у війні. Замість цього передбачається безпосередній вплив на свідомість і волю суспільства залученого в конфлікт та осіб, що приймають рішення, руйнація їх політичної волі, використання всіх наявних можливостей і засобів впливу для того, щоб змінити політичне положення противника, переконуючи його вище військово-політичне керівництво у тому, що їх стратегічні цілі або недосяжні, або їх досягнення нерозмірно дороге. При цьому сучасна агресія може здійснюватися як зсередини, так і ззовні та приймати різноманітні форми [Антонов 2014].

Основними формами ведення «війн четвертого покоління» вважають тероризм та конфлікти за участі партизанських повстанців: *Fourth Generation warfare of “terrorism, guerrillas and insurgency of every kind” was developed by those unable to match the West in terms of firepower and technology.* (The American Conservative, Nov. 19, 2015).

Спеціалісти вважають доцільним підкреслити, що у майбутньому можуть виникнути війни, які позначаються інновацією *fifth-generation warfare*. «Війна п'ятого покоління» передбачає застосування найрізноманітнішої сучасної тактики і видів озброєння, в тому числі й зброї масового знищення, до яких вдаються учасники конфлікту з метою досягнення перемоги [Зацний 2013, с. 103]: ***Fifth Generation (unrestricted) Warfare (5GW) is defined as the use of “all means whatsoever – means that involve the force of arms and means that do not involve the force of arms, means that involve military power and means that do not involve military power, means that entail casualties, and means that do not entail casualties – to force the enemy to serve one’s own interest.*** (The Strategist, June 4, 2006).

Проте реальною на сучасному етапі слід вважати саме «війну четвертого покоління», яка має більш конкретні назви, що залежать від її характерних рис. Так, особливістю «війн четвертого покоління» слід вважати асиметричність, тим самим така війна іменується асиметричною війною (*asymmetric warfare*). Вона позначає військові дії, в яких ворогуючі сторони мають суттєво різний військовий потенціал, а слабкий противник вдається до нестандартних тактичних дій, до тероризму [Зацний 2013, с. 101]: *Thus, nearly every prominent cyber actor began to develop and deploy cyberweapons before Stuxnet’s discovery in 2010, a reflection of the ongoing evolution of strategies toward asymmetric warfare.* (The Christian Science Monitor, Sept. 12, 2015). «Асиметрія» сил побудована на здатності до ескалації військової сторони конфлікту, яка перемагає, в той час як «асиметрія» слабкості заснована на готовності та здатності уповільнити хід війни.

Різновидом асиметричної війни можна вважати так звану «гібридну війну» (*hybrid warfare*) – військову стратегію, яка об'єднує звичайну війну й кібервійну. Така війна має синоніми, які відбиваються в англійській мові за допомогою словосполучень *non-linear warfare, war of controlled chaos*. Крім того термін «гібридна війна» (*hybrid warfare*) використовується для позначення нападів із застосуванням зброї масового знищення у поєднанні із звичайною зброєю та для того, щоб охарактеризувати гнучку й складну динаміку дій на бойовому просторі.

«Гібридна війна» є поєднанням жорсткої та м'якої сили, головним завданням такої війни є заплутати та виснажити противника: *Mr. Putin’s preferred method is “hybrid warfare”: a blend of hard and soft power. A combination of instruments, some military and some non-military, choreographed to surprise, confuse and wear down an opponent, hybrid warfare ambiguous in both source and intent, making it hard for multinational bodies such as NATO and*

the EU to craft a response. (The Economist, Feb. 14, 2015).

Із поняттям гібридної війни дуже тісно переплітається поняття «гібридний мир», яке відбивається словосполученням *hybrid peace* – стан, в якому перебуває потерпаюча від агресії країна, в той час як країна-агресор намагається довести, що вона налагоджує мир. У такій ситуації знаходиться Україна, проти якої здійснюється агресія: *One well-placed EU diplomat calls the new situation, a “hybrid peace” – a play on the well-known idea that Russia is fighting a hybrid war.* (The Financial Times, Apr. 17, 2015). Одним з невідомих компонентів гібридної війни військові експерти вважають так звану «інформаційну» війну (*information warfare*), яка проводиться з метою виведення з ладу компютерної мережі та інших джерел інформації противника.

До характеристик «війн четвертого покоління» належить поняття «техноцентрична війна», яку відбиває інновація XXI ст. *technocentric warfare*. Під сучасною «техноцентричною війною», розуміються такі військові дії, вирішальним чинником у яких є не зброя, а інформація [Зацний 2010, с. 165]: *Technocentric warfare puts the emphasis not on armour but on information.* (The Economist, July 20, 2012). Синонімічним поняттям для позначення «техноцентричної війни» виступає поняття «мережево-центрична» війна (*network-centric warfare*), під яким розуміють організацію і ведення бойових дій за допомогою інформаційно-комп'ютерних мереж.

Необхідно зазначити, що протягом війни Америки та її союзників проти режиму С. Хусейна проти Іраку в 2003 році вже стояло завдання про перетворення всіх збройних сил США на «мережево-центричні» (*network-centric military*) [Зацний 2010, с. 115]: *Originally conceived as part of OFT's push for network-centric warfare, the Stiletto is meant to serve as a floating data hub for a variety of high-tech devices, including drones and other intelligence, surveillance and reconnaissance equipment. Aerial drones can fly from the ship's decks, while smaller landing craft can launch from the ship, too.* (USA Today, Oct. 24, 2013).

«Техноцентрична» війна включає в себе «інформаційно-психологічну» війну (*information and psychological warfare*) і «кібер-війну» (*cyber(netic)-warfare*): *Deterrence in cyber-warfare is more uncertain than, say, in nuclear strategy: there is no mutually assured destruction, the dividing line between criminality and war is blurred and identifying attacking computers, let alone the fingers on the keyboards, is difficult.* (The Economist, Jul. 1, 2010).

Функціонування в мові лексичної одиниці «кібервійна» (*cyberwarfare*) спричинило появу таких новоутворень, як «кіберзброя» (*cyberweapons*), «кібератака» (*cyberattacks*), «кібербезпека» (*cybersecurity*), «кіберзахист» (*cyberdefence*), «кіберсекретність» (*cybersecrecy*), «кібервразливість» (*cybervulnerability*) [Зацний 2007, с. 30]. В результаті широкомасштабного застосування сучасної техніки (*hi-tech*) та відповідної «розумної» зброї (*smart weapons*), про що свідчать військові дії проти Іраку навесні 2003 року, виникає інновація «розумна» війна, яка здобула синонімічні назви *digital warfare, smart war, wired war*: *Because of its overwhelming technological superiority, the US decided to fight a “smart” war, starting with the “shock and awe” tactics designed to stun Iraq into submission.* (New Scientist, Dec. 20, 2006).

Так, під час «цифрової війни» на Ірак було скинуто велику кількість так званих «розумних ракет та бомб» (*smart missiles, smart bombs*). Вважається, що подібна зброя є суперточною, вона нібито точно вражає лише воєнні об'єкти, тому таку повітряну кампанію проти цієї країни стали рекламувати евфемістично як зразок «чистої війни» - *clean warfare*: *The dirty side of 'clean' warfare: a clean war can thus quickly become dirty, even for the Bundeswehr. By now, at least, Germans will have got wind of that.* (DW News, Dec. 12, 2014).

«Сучасність» війни в умовах інформаційного прогресу підкреслюється використанням так званої «кібернетичної зброї». Вперше широке використання новітніх «військових кібертехнологій» відбулося у Лівії ще наприкінці XX ст., коли кібернетична зброя здатна була придушити волю супротивника і позбавити його головного – інформації. З'явився навіть спеціальний термін «розумна сила» (*smart power*). Це поняття виникло, коли почала існувати

потреба у «розумних» стратегіях, які поєднують інструментарій і жорсткої, і м'якої сили, використання не лише військової сили, але й залучення у військові союзи і партнерські програми: *Mrs Clinton takes the opportunity to make her pitch for “smart power”: not a return to discredited interventionism – for which America has no appetite – but a reassertion of the core idea that, at time of unnerving global flux, America must play an active role in shaping a better future.* (The Telegraph, Aug. 16, 2014).

Перетворення військового простору на «розумні» військові стратегії призводить до ще більшого удосконалення засобів війни, все частіше у військових операціях використовуються безпілотні літальні апарати – *drones*, котрі мають офіційну назву *Unmanned Aerial Vehicle (UAV)*. Використання дронів швидко зростає в останні роки, через те, що на відміну від пілотованих літаків, вони можуть перебувати в повітрі протягом багатьох годин та забезпечують оперативність отримання інформації.

Ведення військових дій за допомогою безпілотних літальних апаратів іменують *drone warfare*: *One of the reasons that drone warfare is increasingly acceptable to the states and organisations that conduct is that, it is embedded in a very specific set of spatialities, temporalities, visualities and subjectivities – and I would argue that many of those are shared with, or are at least very similar to, the rhetoric and practice of both drone warfare and smart cities.* (The Telegraph, Febr. 18, 2016).

З іншого боку, сучасні «розумні» війни протиставляються «застарілій» війні. Ще існуючі на даний час елементи такої війни позначаються словосполученням *blue-collar warfare* [Зацний 2013, с. 109]. Така назва базується на тому, що словосполученням *blue-collar* позначається некваліфікована фізична праця, на відміну від розумової (*white-collar*): *After one US marine was killed and another injured in fighting with Iraqi irregulars at a cement factory near Diwaniya, Lt Col BP McCoy described the incident as “blue-collar warfare”* (The Guardian, March 29, 2008).

Слід зазначити, що лексема *warfare*, яка є базовою одиницею, центром розглянутих нами одиниць, позначає війну з використанням зброї масового знищення та вживається у складі цілої низки словосполучень: *nuclear warfare*, *biological warfare (germ warfare)*, *chemical warfare (gas warfare)*. Широке функціонування таких одиниць свідчить про загрозу використання у майбутніх війнах зброї масового знищення: *Isil ‘chemical attack’ on Kurds raises fear of gas warfare Industrial grade gas masks found on Isil fights “confirm they are prepared for chemical warfare along this sector of the front”*. (The Telegraph, Jul. 18, 2015).

Висновки. В даній статті розглянуті номінації та характеристики сучасних війн, які виражені у вигляді вербалізованих одиниць. Так, було виявлено, що сучасні війни вважаються «війнами четвертого покоління» (*fourth-generation war(fare)*), які в свою чергу мають більш конкретні назви, в залежності від їх характеристик (*asymmetric warfare*, *hybrid warfare*, *technocentric warfare*, *etc.*). Номінації та характеристики сучасних військових конфліктів в англійській мові відбивають їх особливості на сучасному етапі історії людства та свідчать про інтенсивний розвиток військового вокабуляру.

Література

Антонов А. В. Сутність нового формату воєнного конфлікту, його воєнно-теоретичні засади, характерні риси і ознаки [Електронний ресурс] / А. В. Антонов, В. Б. Бзот, Є. І. Жилін // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 4. – С. 43. – Режим доступу : <https://informnapalm.org/2782-4gw-1/>.

Зацний Ю. А. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови : монографія / Ю. А. Зацний, А. Б. Семенчук. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. – 220 с.

Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія : Англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2010. – 224 с.

Зацний Ю. А. Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу : Монографія. – Львів : Паіс, 2007. – 228 с.

Клаузевиц К. О войне / Карл фон Клаузевиц. – М. : Госвоениздат, 1934. – 496 с.

McFedries P. Archives // <http://www.logophilia.com/WordSpy>. – 2003. – Jan. 21.